

СРПСКИ ЈЕЗИК И ЋИРИЛИЦА ДАНАС: Компјутер је добар слуга, а лош господар

У Филолошкој гимназији у Београду, организован је округли сто поводом два века од објављивања „Писменице“ Вука Ст. Караџића, с темом: „Српски језик данас и вуковска језичка парадигма“. У раду округлог стола учествовало је петнаестак истакнутих лингвиста и књижевника, врских познавалаца Вуковог дела и прилика у данашњем српском језику.

Милош Ковачевић је говорио о обиму и садржају српског језика у Вуково време и данас. Доситеј и Вук готово да су били сагласни око питања ко су то Срби, односно ко су све Срби као говорници српског језика. Ни Доситеј, ни Вук, нису желели да несрбима намећу српски језик. Српски језик је само за Србе, и то све Србе. Србљи, по Доситеју, различито се називају: у Србији – Србијанци, у Босни – Бошњаци, у Далмацији – Далматинци, у Херцеговини – Херцеговци, у Црној Гори – Црногорци. „Свуда једнако говоре, совршено се и ласно разумевају“, говорио је Доситеј. А Вук Караџић је писао: „Сви Срби, као штокавци, говоре једним језиком, али се по закону (религији) деле на троје: Србе закона грчкога, Србе закона римскога и Србе закона турскога.“

Именом, додаје Ковачевић, српски језик данас – подудар се са српским Вуковим језиком, односно – српском језику је враћено српско име, после његовог готово полувековног боравка у српскохрватском језику. Данас, више је него јасно, да ни по каквим научним критеријумима – ни лингвистичким, ни правним – не могу као посебни стандардни језици, различити од српског, постојати, нити постоје тзв. хрватски, босански/бошњачки или пак црногорски књижевни језик. У питању су искључиво варијанте Вуковог српског књижевног језика.

Наслов излагања Михајла Шћепановића гласи:

„Црн српски, бос хрватски – језик у Црној Гори”. Он је подсетио на судбину 16 бјелопавлићких учитеља који су робијали због тога што су одбили да одбаце ћирилицу и српски језик за време аустроугарске окупације, као и на судбину 30 професора из Никшића и Херцег Новог, који су, бранећи име свог предмета, изгубили парче хлеба. Статус српског језика и српске књижевности, у данашњој Црној Гори, незавиднији је од било ког статуса у балканским земљама. Један од отпуштених професора у Никшићу, где није могао да предаје српски, тај предмет предаје у албанском Скадру. Овome треба додати да су погашени сви часописи за књижевност и језик у Црној Гори („Споне”, „Стварање”, „Овдје”), да је и „Побједа”, дневни лист, полатиничена, као и стручни часопис „Ријеч”, у којем су своје радове објављивали најугледнији српски лингвисти.

Данас у српском „јавном језику” (што је одређење Дубравка Шкиљана), примећује Александар Милановић, доминира латиница, што је питање које заслужује много већи простор и далеко више пажње. Наметање југословенске културне матрице, која је од стране западне Европе увек подразумевала хрватску културу као доминантну и српску као потчињену у оквиру задатог модела, спроводи се и данас не само уочљивим форсирањем латинице, већ све чешће и типом правописа који се спроводи у оквиру дела штампаних „српском латиницом”. Тако на мала врата у српски правопис улази писање страних властитих имена у оригиналном граfiјско-ортографском руху, што је већ дуже време одомаћено код Хрвата. Тај компликовани, непотребни, малограђански ортографски принцип, нарочито је чест у савременим преводима. Милановић је на крају поручио: „Останимо на Вуковом и вуковском путу, преиспитајмо критеријуме који креирају савремени српски јавни језик, али и принципе његовог нормирања.”

На компјутер, истиче Душко Бабић, може се применити она народна пословица која каже да је ватра/вода „добар слуга, а лош господар”. Док нам служи, док штеди наше време и труд, док нам омогућава да тачно и брзо обавимо неке послове на које смо пре њега трошили много времена и напора, док следи нашу вољу и наше стварне потребе, компјутер је добра, човеку наклоњена справа. Али, проблем је у томе што је та граница служење-господарење невидљива, и што не знамо када смо са добре прешли на лошу страну. Ушавши у све поре стварности, компјутер и дигитална технологија уопште, ставили су се изнад нас, завладали нашим навикама, могућностима и потребама – нашом вољом. У низу негативних учинака „компјутеризације стварности”, додаје Бабић, налазимо и кварење језика. Притом, можемо говорити о два нивоа овог проблема: о кварењу језика уопште, и о кварењу вуковске концепције језика. **Кад завлада нашим временом и навикама, интернет пасивизира и умртвљује наше моћи, укида радост сазнавања и учења кроз напор и тражење, јер се све сервира готово и спаковано.**

Драган Лакићевић је о Вуковом језику говорио кроз примере из поезије Новице Тадића. Народна српска поезија била је рана лектира и духовна храна Новице Тадића. Песник урбаног света и урбаног бића, хроничар београдских топонима и њихових тајновитих закутака – хаустора, мрачних степеништа, пијаца и тргова, своје „млеко искони” нашао је у Вуковим збиркама.

Из епског окриља, својим психо-емотивним склоностима и поетичким опредељењима, Новица Тадић се усмерио у лирско биће језика. Архаичне представе ђавола, тамних сила, утварних или невидљивих бића појавиле су се у раним песмама и књигама овог песника. Вукова језичка парадигма, закључује Лакићевић, испуњава поезију највећих српских песника. Тадић је један од њих.

Вукови противници

Вук је у спровођењу своје језичке реформе, подсећа Бранко Златковић, имао много противника. Јоаким Вујић, примера ради, више пута га је оштро исмејавао и клеветао. Он наводи да „г. Вук јесте свиње, прасце и малаце по Шумадији чувао докле није свињску батину бацио, пак лаког перца прихватио“. Даље наводи да је Вуков „Рјечник“ – „сасвим гадан, ружан, смрдљив, бестидан, бешчастан, срамотан, неслан, соблазнителан, будалкаст, луд и безобразан како год и његов славни списатељ“.

(Политика)

Српско Удружење Ћирилица Београд на Сајму књига

Да треба учити и од нечијих савезника вратимо се у историју. Шта рећи о томе, када су пријатеља војводе Воје Танкосића, новинара Винстона Черчила, упитали о смањењу средстава за културу ? Потоњи премијер, а пређашњи новинар и неуспели коњички официр је рекао: “А шта ћемо онда бранити”? Данашњи неуспели војници, они који нису закопали ашовчић у земљу, јер су га помешали са лопатом то не знају, јер је за њих култура после вести из земље и света, а културу ко ... што рече незаборавни Радован Трећи. Ипак, постоје нека удружења која бране националну културу и увек су на бранику нације и националних осећања. Такви смо и ми.

Српско Удружење Ћирилица Београд је и ове године на Сајму Књига изложило дела својих пријатеља. Имали смо преко 70 наслова. Гужва, сусрети, прикази књига, посете.

Коначно је приказан Зборник радова са Светосавског округлог стола који је штампан захваљујући пријатељима из представништва Републике Српске. За говорницом су седели и говорили др Светозар Радишић, историчар Слободан Јарчевић и потпреседник Миодраг Којић.

Светозар Радишић је нагласио истраживања генеолога Анатолија Кљосова и **повезаност ћирилице са генетским кодом**. Познати научник професор Кљосов је још 2012. године био гост Ћирилице када је наш повереник за Русију, др Божидар Митровић, организовао сусрет под називом „Ка изворишту културе“.

Историчар Слободан Јарчевић је говорио о српској писмености од пре више хиљада година, а док је о проблемима са писмом у Србији говорио Миодраг Којић развијена је застава Доњецке Републике коју су донели њени представници. Све време Сајма били су гости Ћирилице.

Застава Доњецке Народне Републике на штанду Ћирилице на Сајму

Специјални гост штанда Ћирилице у току Сајма била је и конзул Републике Кубе госпођа Мелба Гарсија којој је Добрица Ерић предао слово „Ћ“ тако да је и она постала почасни члан нашег Удружења.

Да Ћириличари имају велико срце, показали су када су угостили хуманитарну организацију „Радост Деци“ из Раковице која помаже младима ометеним у развоју, а којом руководи Новица Перић, председник општинског одбора Покрета Снага Србије.

Сајам и предсајамске активности рађају нова познанства која прелазе у пријатељства. Новоселци западноморавски показали су како се воли своје село и како се ради монографија. Задали су домаћи задатак и много јачима од себе, а Жарко Марковић, успешни домаћин када није могао да помогне, за штандом је имао заменике.

Посебна гошћа Удружења Ћирилице на Сајму била је Кристина Котуровић из Чачка, девојчица која је дошавши из Аустрије била зачуђена да деца у земљи ћирилице пишу латиницом. О томе је прочитала рад који је награђен аплаузом, а песник не би био песник када бе би поклонио своју књигу.

Сајам је прошао. Утисци се лагано сабирају, а општи закључак је да је Удружење јаче него прошле године и да ће тек да лети. Следећа активност је поновно представљање запаженог светосавског Зборника радова у Парохијском дому у Храму Светога Саве.

cirilizovano.blogspot